

The Role of Family Counseling Centers in Preventing Divorce and Social Harms with Emphasis on the Family Protection Law (Case Study: West of Tehran Province)

Jalal Jafari✉,¹ Sayedeh Parastoo Soheili²

Abstract

Field and Aims: The increasing trend of divorce and its subsequent damages in the society is worrying. The purpose of this research was to investigate the role of family counseling centers in preventing divorce and social damage with emphasis on the family protection law.

Method: This research was applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of data collection method. The statistical population of the research includes 245 people from 20 family counseling centers, of which 60 people were selected through the Cochran formula as the statistical sample of the research by simple random sampling. In order to collect literature and theoretical foundations, the method of library studies was used, and in order to collect data, the field method and researcher-made questionnaire were used. Face validity was used to confirm the validity of the questionnaires. The reliability of the research measurement model has been determined by examining Cronbach's alpha coefficients of 0.70. In order to analyze the data and test the research hypotheses, parametric and non-parametric tests were used with the help of SPSS software.

Findings and Conclusions: The results showed that family counseling centers have a positive and significant effect on preventing divorce and social harm. Necessary planning for the proper implementation of the Family Protection Law and strengthening family counseling centers seems essential.

Keyword: Social Harms, Prevention, Divorce, Family Support Law, Counseling Centers.

*Citation (APA): Jafari, J.; Soheili, S. (2024). The Role of Family Counseling Centers in Preventing Divorce and Social Harms with Emphasis on the Family Protection Law (Case Study: West of Tehran Province). *Applied criminology research*, 2(4), 65-76. https://qacr.ir/article_721271.html?lang=en

1. Assistant Professor, Department of Private Law, Malard Branch, Islamic Azad University, Malard, Iran. (Author). Email: jalal.jafari1400@gmail.com

2. Master of Private Law, Department of Law, Malard Branch, Islamic Azad University, Malard, Iran. Email: psoheili20@gmail.com

نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر قانون حمایت از خانواده (مطالعه موردی: غرب استان تهران)

جلال جعفری✉^۱، سیده پرستو سهیلی^۲

چکیده

زمینه و هدف: سیر افزایشی طلاق و آسیب‌های متعاقب آن در جامعه نگران‌کننده است. هدف از این پژوهش، بررسی نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر قانون حمایت از خانواده بود.

روش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات، توصیفی-تحلیلی بود. جامعه آماری تحقیق شامل ۲۴۵ نفر از ۲۰ مرکز مشاوره خانواده می‌باشد که ۶۰ نفر از طریق فرمول کوکران به عنوان نمونه آماری تحقیق به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری ادبیات و مبانی نظری، از روش مطالعات کتابخانه‌ای و جهت جمع‌آوری داده‌ها، از روش میدانی و پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. جهت تایید روایی پرسشنامه‌ها، از روایی صوری استفاده شد. پایایی مدل اندازه‌گیری تحقیق، با بررسی ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۷۰ تعیین شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌های تحقیق، از آزمون‌های پارامتریک و ناپارامتریک، به کمک نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها و نتایج: نتایج نشان داد مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی تاثیر مثبت و معناداری دارد. برنامه‌ریزی‌های لازم جهت اجرای صحیح قانون حمایت از خانواده و تقویت مراکز مشاوره خانواده ضروری به نظر می‌رسد.

کلیدواژه‌ها: آسیب‌های اجتماعی، پیشگیری، طلاق، قانون حمایت از خانواده، مراکز مشاوره.

* استناددهی (APA): جعفری، جلال؛ سهیلی، سیده پرستو. (۱۴۰۳). نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر قانون حمایت از خانواده (مطالعه موردی: غرب استان تهران). پژوهش‌های جرم‌شناسی کاربردی، ۲(۴)، ۶۵-۷۶.

https://qacr.ir/article_721271.html

۱. استادیار گروه حقوق، واحد ملارد، دانشگاه آزاد اسلامی، ملارد، ایران. (نویسنده مسئول).

رایانامه: jalal.jafari1400@gmail.com

۲. کارشناس ارشد حقوق خصوصی، واحد ملارد، دانشگاه آزاد اسلامی، ملارد، ایران. رایانامه: psoheili20@gmail.com

مقدمه

امروزه، آمار طلاق رو به افزایش است و بروز اختلافاتی که سبب طلاق می‌شود، ممکن است دلایل مختلفی داشته باشد. عدم درک زوجین از یکدیگر و موقعیتی که در آن قرار دارند و تفاوت آنها قبل و بعد از ازدواج و به دنبال آن، انتظارات بالای آنها از یکدیگر برای تشکیل زندگی آرمانی می‌تواند مهم‌ترین علل طلاق توافقی و افزایش آن در دادگاه‌های خانواده باشد (امینی و کمالی، ۱۳۹۶). نسبت تعداد طلاق توافقی به غیرتوافقی چشمگیر است و مشاهدات نشان می‌دهد که حدود دوسوم از تقاضا برای طلاق، به صورت توافقی می‌باشد (ساروخانی و قاسمی، ۱۳۹۱: ۲). به نظر می‌رسد رجوع به مشاور می‌تواند میزان طلاق را کاهش دهد و به افراد در حل مشکلاتشان کمک کند. از سوی دیگر، حتی اگر راهی جز طلاق وجود نداشته باشد، راهنمایی‌های یک مشاور خوب به زوجین کمک می‌کند تا به درستی و به نحوی از این مسیر عبور کنند که ضربه‌های روحی و پیامدهای منفی ناشی از آن کاهش یابد. در مجموع، برای اینکه طرفین درک درستی از نیازها و حقوق یکدیگر داشته باشند، به مشاوره نیاز دارند. از این رو، با تصویب قانون حمایت از خانواده مصوب اول اسفند ۱۳۹۱، ارجاع به مشاوره قبل از طلاق جایگزین داوری شده است و مطابق مقررات جدید، حضور در آن الزامی است (سرخوش و دیبافر، ۱۳۹۷: ۹۵). آیین‌نامه قانون حمایت خانواده مصوب ۲۷ بهمن سال ۱۳۹۳ علاوه بر بیان مقررات راجع به مراکز مشاوره خانواده در اجرای قانون حمایت خانواده، مقررات مهم و تأثیرگذاری دارد که می‌تواند مفید باشد. شرکت در جلسات مشاوره پیش از طلاق توافقی الزامی است و تا زمانی که زوجین گواهی عدم انصراف از طلاق را از مراجع مشاوره دریافت نکنند، دادخواست طلاق آنها در دفاتر خدمات الکترونیک قضایی ثبت نخواهد شد. مشاوره طلاق توافقی این امکان را فراهم می‌کند که زوجین با مراحل و شرایط طلاق آشنا شوند و بتوانند تصور درستی از آینده خود داشته باشند و با اتخاذ یک تصمیم درست، از آسیب‌های اجتماعی همچون سرقت و مواد مخدر بیشتر جلوگیری کنند (صفایی، ۱۳۹۹: ۵۲). تلاش برای ایجاد سازش و مصالحه بین زوجین متقاضی طلاق از طریق دو مرجع نظام مشاوره از اقدامات اخیر در زمینه سیاست کاهش طلاق و پرهیز از طلاق غیرضروری است؛ به این صورت که علاوه بر ارجاع به داوری در جهت کاهش آمار طلاق و تلاش در ایجاد صلح و سازش، به ایجاد مراکز مشاوره‌ای خانواده در کنار دادگاه‌های خانواده توسط قوه قضاییه به منظور ایجاد فرصتی دیگر برای منصرف‌شدن از طلاق نیز توجه شده است. قضات قبل از تصویب لایحه حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱، در ارجاع زوجین متقاضی طلاق توافقی به

مراکز مشاوره مختار بودند؛ اما با تصویب این لایحه قاضی می‌بایست زن و شوهر متقاضی طلاق توافقی را الزاماً به مراکز مشاوره ارجاع داده و در صورت عدم موفقیت، حکم اجرا گردد.

دین اسلام با روش‌های مختلف تلاش کرده است تا مانع طلاق شود یا طلاق را به حداقل ممکن برساند؛ زیرا پیامدهای پدیده نامبارک طلاق اعم از فردی و اجتماعی هم خانواده‌ها و هم جامعه را تحت تاثیر قرار می‌دهد. در نظام حقوقی اسلام، نگرش منفی نسبت به طلاق (کلینی، ۱۴۰۷: ج ۶، ۵۴)، سختگیری کردن در فرایند طلاق و تقبیح واسطه‌گری در آن (ابن‌بابویه قمی، ۱۴۰۶: ۲۸۸) از جمله مؤیداتی است که بر طلاق حداقلی دلالت دارند. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز بر اساس این نگرش و بر مبنای حقوق و اخلاق اسلامی، بر استواری روابط خانوادگی تأکید دارد. در واقع، سیاست اسلام و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در جهت پیشگیری از طلاق، آسیب‌های اجتماعی و تحکیم نظام خانواده است (هدایت‌نیا، ۱۳۹۵: ۵۲).

خانواده کانون اصلی رشد و نمو افراد و یک نهاد مهم اجتماعی محسوب می‌گردد که تغییر و تحولات، اتفاقات و مسائل آن بطور حتم اجتماع را تحت تاثیر قرار می‌دهد. مسأله طلاق یکی از عوامل اثرگذار بر خانواده است (عرفان پور و ملکوتی، ۱۳۹۷: ۱، حبیبی تبار، ۱۳۸۸: ۳۵). از طرفی، آسیب‌های اجتماعی بستری برای فروپاشی خانواده و وقوع بسیاری از جرائم است که از مصادیق آن می‌توان به اعتیاد، حاشیه‌نشینی و مفاسد اخلاقی اشاره کرد که با افزایش آمار طلاق نیز ارتباط تنگاتنگی دارد. پیامدهای طلاق و آسیب‌های اجتماعی در حوزه‌های گوناگون فردی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حقوقی نمود پیدا می‌کند؛ بنابراین، مورد توجه کشورها و دولت‌های مختلف در جهان قرار داشته و آن را در دستور کار خود قرار داده‌اند. در ایران نیز قوه قضائیه در این راستا و به منظور رفع کاستی‌ها و اشکالات حقوقی حوزه خانواده و بهبود ساختار قضایی مرتبط با طلاق، لایحه حمایت از خانواده را در سال ۱۳۹۱ به تصویب مجلس رساند.

تصویب برخی قوانین مثل قانون حمایت از خانواده نشان می‌دهد که خانواده و تحکیم آن سیاست مهمی است که قانونگذار به آن توجه داشته است. ماده ۱۶ قانون حمایت از خانواده به ایجاد و راه‌اندازی مراکز مشاوره خانواده در کنار دادگاه‌های خانواده به منظور ارجاع متقاضیان طلاق به مراکز مشاوره برای دریافت خدمات مشاوره حقوقی، روانشناسی، مذهبی و مددکاری برای افزایش صلح و سازش می‌پردازد. با این حال، باید توجه داشت که وضع قوانین صرف و

اجرای موفق آنها دو مقوله جدا می‌باشد که باید از هم تفکیک شوند. امروزه، حجم خیلی زیادی از پرونده‌هایی که در محاکم قضایی مطرح می‌گردند، به معضل طلاق اختصاص دارد. این در حالی است که ممکن است با انجام مشاوره و کمک از متخصصین امر، بسیاری از مشکلاتی که بین زوجین ایجاد شده است، قابل حل و فصل باشد. لذا، نقش مراکز مشاوره در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی به عنوان یک مسئله مطرح می‌گردد که باید مورد ارزشیابی و سنجش قرار گیرد.

مسئله طلاق از موضوعاتی است که ضرورت مداخله به منظور کاهش آن مورد تاکید مقام معظم رهبری نیز می‌باشد و در این راستا، قوه قضاییه به منظور کاهش طلاق، جدیت در مراکز مشاوره را شرط لازم دانسته و با اهتمام بیشتری مورد توجه قرار داده است. البته، مسئله طلاق و آسیب‌های اجتماعی به دلیل این که در ساختارهای اجتماعی کشور اثر می‌گذارد، باید مورد توجه همه دستگاه‌ها باشد.

نهاد خانواده ممکن است مانند هر نهاد دیگری دچار اختلافات و تعارضاتی شود. حل و فصل این مسائل و مشکلات باید به گونه‌ای باشد که به شئون خانواده و جایگاه ارزشمند آن آسیب نرسد. نقش مراکز مشاوره در این ارتباط از اهمیت زیادی برخوردار است. از طرفی، نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی مورد بررسی و مطالعه قرار نگرفته است و در این ارتباط، خلاء پژوهشی وجود دارد.

صحانیان و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود تحت عنوان «**ضرورت توانمندسازی مشاوران طلاق در جهت پیشگیری و کاهش طلاق**»، بر ضرورت آموزش مشاوران تاکید می‌کند که توانمندی آنها نتایج مثبت را برای مراجعه‌کننده ممکن می‌سازد. هدایت نیا (۱۴۰۱) در پژوهش خود تحت عنوان «**چالش‌های فقهی - حقوقی مراکز مشاوره دادگاه‌های خانواده**»، به این نتیجه دست یافته که الزام متقاضیان طلاق توافقی به مشاوره به صورت مطلق برخلاف مصلحت و با موازین شرعی ناسازگار است. همچنین، معلوم شد که شرایط علمی، تجربی و صلاحیت‌های اخلاقی کارشناسان مراکز مشاوره و همچنین، ماهیت غیراختیاری مشاوره غیرانتخابی کارشناسان با کارکردهای قانونی آن تناسب ندارد و به همین دلیل، مراکز مشاوره فاقد کارایی لازم در تحقق اهداف قانونگذار است. دماری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود تحت عنوان «**روند شاخص‌ها، عوامل مؤثر و مداخلات طلاق در ایران**»، ضمن اشاره به طلاق به عنوان یکی از مهمترین مشکلات و آسیب‌های اجتماعی، به این نتیجه رسیدند که به منظور جلوگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی که در درون خانواده بهم گره خورده‌اند،

خدمات و برنامه‌های ملی باید در دستگاه‌های مسئول اسقرار و تقویت یابند. حیدری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی اثربخشی الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق بر رضایت زناشویی در ازدواج‌های زودهنگام»، به این نتیجه رسیدند که امکان بهره‌مندی از مشاوره‌های قبل از ازدواج و قبل از طلاق می‌تواند در موفقیت ازدواج زوجین نقش مهمی داشته باشد و اشاره می‌کنند که رضایت زناشویی زوجین می‌تواند از طریق الگوی مشاوره‌ای قبل از طلاق افزایش یابد. سعیدی گراغانی و کیخا (۱۳۹۷) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی فقهی و حقوقی عنصر مصلحت در قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱»، بیان کردند که مواردی از این قانون متمایز و مواردی قابل‌نقد می‌باشد و مراکز مشاوره را از موضوعات مورد انتقاد می‌دانند و چنین نتیجه می‌گیرند که هرچند هدف ایجاد مراکز مشاوره، برقراری صلح و سازش می‌باشد، ولی در عمل، مشکلی را حل نمی‌کند و موجب اتلاف وقت و فشارهای عصبی بر زوجین، مخصوصاً زوجه، می‌شود؛ ضمن اینکه به موارد مثبت و متمایز این قانون نیز اشاره می‌کنند. یافته‌های پژوهش امینی و کمالی (۱۳۹۶) با عنوان «بررسی علل افزایش طلاق توافقی در دادگاه خانواده»، نشان داد که با ایجاد طلاق توافقی به عنوان نوعی از طلاق، با افزایش چشمگیر طلاق روبه‌رو بوده‌ایم که اگرچه سبب افزایش آمار طلاق شده است، اما به عنوان راه‌حلی است که از بسیاری از درگیری‌ها جلوگیری می‌کند و سبب می‌شود تا زوجین با هماهنگ کردن منافع خود از یکدیگر جدا شوند. قبولی درافشان و سعید (۱۳۹۴) در پژوهش خود تحت عنوان «نوآوری‌های قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ در زمینه مقررات شکلی مرتبط با دعاوی خانوادگی»، به این نتیجه رسیدند که قانون‌گذار در قانون حمایت از خانواده جهت بررسی دعاوی و اجرای احکام مربوط به آنها، قواعد و مقررات مناسبی را مورد تأکید قرار داده و وضع نموده است که اجرای شایسته این قواعد و مقررات باعث اداره بهتر دعاوی خانوادگی و استحکام بیشتر بنیاد خانواده می‌گردد.

روش

این پژوهش از حیث نوع هدف تحقیق، کاربردی و از حیث روش تحقیق، توصیفی و تحلیلی و روش جمع‌آوری داده به صورت میدانی با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه است. همچنین، پژوهش حاضر از نوع همبستگی و از لحاظ نوع داده‌ها، کمی و کیفی است. در ادبیات و مباحث نظری این تحقیق، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای مانند پایان‌نامه‌ها، کتب، مقالات، مجلات، نشریه‌ها و نمایه‌های نوشته‌شده و همچنین، از طریق فیش‌برداری از اطلاعات

مربوطه در این زمینه، سعی شده است نگاهی جامع به موضوع نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر قانون حمایت از خانواده شود. جامعه آماری در این پژوهش، مراکز مشاوره در غرب استان تهران در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ می‌باشد که تعداد ۲۰ مرکز مشاوره خانواده به عنوان نمونه آماری جهت مصاحبه و توزیع پرسشنامه انتخاب شد. جامعه آماری پژوهش حاضر ۲۴۵ نفر است که از این تعداد، ۶۰ نفر از طریق فرمول کوکران به دست آمده است.

$$n = \frac{N \times Z_{\alpha/2}^2 p(1-p)}{(N-1) \times \varepsilon^2 + Z_{\alpha/2}^2 p(1-p)} \approx 60$$

در این فرمول، N جامعه آماری، $Z_{\alpha/2}$ ضریب اعتماد به نتایج نمونه، p نسبت وجود صفت در نمونه آماری که برابر ۰/۵ در نظر گرفته شده است، $(1-p)$ نسبت عدم وجود صفت در نمونه آماری که برابر ۰/۵ در نظر گرفته شده است. ε دقت برآورد (حداکثر خطای قابل قبول) و برابر ۰/۵ در نظر گرفته شده است. همچنین، روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده در دسترس می‌باشد. نمونه‌برداری جامعه در دسترس شامل جمع‌آوری اطلاعات از اعضای جامعه‌ای است که برای دستیابی به اطلاعات آن به سادگی در دسترس می‌باشند. در جمع‌آوری داده‌های پژوهش از دو روش کتابخانه‌ای (اینترنت، کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها و گزارشات) و روش میدانی (ابزار پرسشنامه) استفاده شد. ابزار پژوهش با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته به نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر قانون حمایت از خانواده در غرب استان تهران می‌پردازد که دارای ۱۳ سوال ۵ گزینه‌ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) است. روایی صوری این مقیاس با استفاده از نظر اساتید و کارشناسان تایید گردید و پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای تمامی ابعاد بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمد که ضریب مطلوبی برای این پرسشنامه محسوب می‌شود. روش‌های آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌های کمی شامل دو بخش توصیفی و استنباطی می‌باشد. در سطح توصیفی، با استفاده از جداول و نمودارها، درصد‌های فراوانی جهت توصیف مشخصات فردی افراد مورد بررسی از قبیل سن، جنسیت، تحصیلات و... مورد استفاده به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شد و در آمار استنباطی، از آزمون‌های پارامتریک (آزمون تی) و ناپارامتریک (آزمون‌های فریدمن و کولموگروف اسمیرنوف) استفاده گردید.

یافته‌ها

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه‌های تحقیق در جداول ۱ تا ۳ نشان داده شده است.

جدول ۱- بررسی تاثیر مراکز مشاوره خانواده با توجه به قانون جدید حمایت از خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی

آماره	پیشگیری از طلاق	متغیر وابسته
		متغیر مستقل
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۹۸	مراکز مشاوره خانواده با توجه به قانون جدید حمایت از خانواده
سطح معناداری	۰/۰۰۲	
تعداد نمونه	۶۰	

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها بیانگر آن است که بین مراکز مشاوره خانواده با توجه به قانون جدید حمایت از خانواده و پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی در سطح معناداری ($P < 0/05$) همبستگی مثبت و معناداری ($r = 0/198$) وجود دارد.

جدول ۲- بررسی تاثیر راهکارهای ارائه‌شده توسط مشاوران مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی

آماره	پیشگیری از طلاق	متغیر وابسته
		متغیر مستقل
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۳۰۶	راهکارهای ارائه‌شده توسط مشاوران
سطح معناداری	۰/۰۰۰	
تعداد نمونه	۶۰	

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها بیانگر آن است که بین راهکارهای ارائه‌شده توسط مشاوران مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی در سطح معناداری ($P < 0/05$) همبستگی مثبت و معناداری ($r = 0/306$) وجود دارد.

اولویت‌بندی عوامل مربوط به هریک از ابعاد متغیرهای مورد مطالعه تحقیق با استفاده از آزمون فریدمن مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۳- رتبه‌بندی عوامل

عوامل	میانگین رتبه	ترتیب
مراکز مشاوره خانواده	۲/۱۹	۱
راهکارهای مراکز مشاوره خانواده	۱/۹۱	۲

جدول ۳ نشان می‌دهد عوامل مراکز مشاوره خانواده و راهکارهای مراکز مشاوره خانواده به ترتیب، با میانگین رتبه ۲/۱۹ و رتبه ۱/۹۱ در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی تاثیر دارند.

جدول ۴- آزمون کولموگروف اسمیرنوف

متغیر	آماره آزمون	سطح معناداری
مراکز مشاوره خانواده	۰/۱۵۰	۰/۰۰۰
راهکارهای مراکز مشاوره خانواده	۰/۱۲۶	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۴، اگر سطح معناداری برای کلیه متغیرهای مستقل و وابسته بزرگتر از سطح آزمون (۰/۰۵) باشد، توزیع داده‌ها نرمال می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

خانواده جایگاهی برای آرامش است، اما گاهی با تنش‌هایی میان اعضا مواجه می‌شود؛ تنش‌هایی که گاه زندگی را به سوی پرتگاه طلاق می‌کشاند. از این رو، باید سازوکارهایی متناسب با جایگاه خانواده در پیش گرفت که از سطح تنش‌ها در خانواده کاسته و آن را به مسیر تعادل هدایت کند (گلزاری و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۰۸). این پژوهش نقش مراکز مشاوره خانواده در پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر قانون حمایت از خانواده را مورد بررسی قرار داده است.

یافته‌های پژوهش حاضر همسو با نتایج پژوهش حیدری و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد عبور طلاق‌های توافقی از فیلتر مشاوره خانواده می‌تواند به استحکام خانواده‌ها کمک شایانی نماید. سودانی و همکاران (۱۳۹۵) نیز به نهاد مشاوره به عنوان عاملی پیشگیرانه از طلاق اشاره می‌کنند، اما سعیدی گراغانی و کینخا (۱۳۹۷) در پژوهش خود بیان کردند که مراکز مشاوره در عمل، مشکلی را حل نمی‌کنند و موجب اتلاف وقت و فشارهای عصبی بر زوجین می‌شوند و در عین حال، به موارد مثبت و متمایز این قانون نیز اشاره می‌کنند. آنچه مهم است و مراکز

مشاوره باید به آن دقت و حساسیت داشته باشند، این است که مشاوره‌ها نباید برای طلاق تشکیل شود، بلکه باید هدف از مشاوره، جلوگیری و پیشگیری از طلاق باشد. تحقیقات نشان می‌دهد بسیاری از اختلافات خانوادگی که منجر به طلاق می‌شود، ناشی از هیجانات زودگذر و یا لج‌ولج‌بازی است و در حداقل ۱۵ درصد این اختلافات، ارائه خدمات مشاوره خوب می‌تواند از بروز طلاق جلوگیری نماید. از این رو، تقویت مراکز مشاوره خانواده می‌تواند در کاهش طلاق آسیب و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن موثر باشد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مقدمه خود، نهاد خانواده را به عنوان واحدی بنیادین در جامعه ذکر کرده است که کانون اصلی برای رشد و تعالی انسان است. لذا، به دلیل اهمیت زیاد این نهاد و نقش آن، قوانین و مقررات گوناگونی جهت حمایت از آن تصویب و تدوین گردیده است (سلیمانی، ۱۳۹۵). بنابراین، ضمن تاکید بر اجرای دقیق قوانین و در صورت لزوم، رفع موارد متمایز، تقویت مراکز مشاوره خانواده برای پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی الزامی می‌باشد. لذا، پیشنهاد می‌شود حمایت عملی و اجرایی بیشتری در ارتباط با این امر خطیر صورت گیرد. ایجاد نگرش استقلالی به مراکز مشاوره از موارد دیگر پیشنهادی تحقیق می‌باشد. همسو با یافته‌های تحقیق حاضر، نتایج تحقیق قبولی درافشان و سعید (۱۳۹۴) نشان داد اجرای شایسته راهکارها و قواعد و مقررات باعث اداره بهتر دعاوی خانوادگی و استحکام بیشتر بنیاد خانواده می‌گردد. ماده ۲۵ قانون حمایت از خانواده برای بازگرداندن زوج‌های خواهان طلاق به زندگی، مشاوره‌های پیش از طلاق توافقی را اجباری کرده است که می‌تواند راهکاری جهت پیشگیری از طلاق و آسیب‌های اجتماعی باشد. این تحقیق نیز همسو با نتایج تحقیق دماری و همکاران (۱۴۰۱)، ارائه خدمات مشاوره خوب را در جلوگیری از طلاق و آسیب اجتماعی که در داخل خانواده بهم گره خورده‌اند را موثر می‌داند. بنابراین، به منظور کارآمدی مشاوره در پیشگیری از طلاق، دقت در بکارگیری مشاوران متعهد و حرفه‌ای به منظور ارائه راهکارهای خلاقانه و موثر در پیشگیری از طلاق ضروری به نظر می‌رسد. عدم آگاهی نسبت به ازدواج و نداشتن اطلاعات کافی منجر به جدایی زوجین می‌گردد (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹: ۱). مشاورین نیز می‌توانند با ارائه راهکارهای اخلاقی، عاطفی، احساسی و حقوقی تاثیر مثبتی در روند طلاق و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی داشته باشند. آموزش‌های مستمر و برگزاری دوره‌های ضمن خدمت جهت درک درست مشاوران از راهکارها و شیوه‌های بازپذیری اجتماعی در بحث آسیب‌های اجتماعی مثل مواد مخدر، سرقت و خودکشی و... از دیگر موارد پیشنهادی پژوهش می‌باشد. با آگاهی از مشکلات این حوزه

همچون عدم تجربه مشاورین و... قوه قضاییه نیز می‌تواند برای توانمندکردن این حوزه تلاش نماید و برنامه‌ریزی لازم را جهت سنجش و ارتقاء دانش و مهارت مشاورین فراهم نماید. از طرفی، هرچند مشاوره و ارائه راهکارهای مناسب می‌تواند در جلوگیری از طلاق موثر باشند، اما باید به فکر ریشه‌یابی طلاق‌ها بود. پیشنهاد می‌شود مراکز مشاوره با علت طلاق مقابله کنند؛ به عنوان مثال، مشاوره قبل از ازدواج می‌تواند مورد توجه بیشتری قرار گیرد.

در پایان، توجه به دو نکته ضروری به نظر می‌رسد:

به منظور کاهش میزان طلاق و آسیب‌های اجتماعی در جامعه و اثربخش ساختن اقدامات، رویکردهای مداخله‌گرانه باید به رویکردهای پیشگیرانه تغییر یابند و در این زمینه، برنامه‌ریزی‌های لازم جهت اجرای صحیح قانون حمایت از خانواده و تقویت مراکز مشاور خانواده صورت گیرد.

هرچند دستگاه قضایی و مراکز مشاوره خانواده ممکن است بتوانند ساختار قضایی و راهکارهای مرتبط با طلاق را بهبود ببخشند، ولی در وقوع طلاق‌ها نقش مستقیم ندارد؛ بنابراین، همه دستگاه‌ها در بحث آسیب‌های اجتماعی مسئولیت دارند؛ پس، باید احساس مسئولیت کرده و وظایفشان را به یکدیگر پاس ندهند و خدمات و برنامه‌های ملی در دستگاه‌های مسئول استقرار و تقویت یابند.

منابع

- ابن بابویه قمی (شیخ صدوق)، محمدبن علی (۱۴۰۶ق). *ثواب الأعمال و عقاب الأعمال*. ج ۱، قم: دارالشریف الرضی للنشر.
- امینی، اعظم؛ کمالی، زهرا. (۱۳۹۶). بررسی علل افزایش طلاق توافقی در دادگاه خانواده. *اولین کنفرانس پژوهش در فقه، حقوق و علوم اسلامی*، ایران، تهران.
- <https://civilica.com/doc/669592>
- حبیبی تبار، جواد. (۱۳۸۸). طلاق و لایحه حمایت خانواده با تأکید بر پیشگیری از طلاق. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۱(۴۳)، ۶۴-۳۵.
- حیدری، حامد؛ کیمیایی، سید علی؛ خوبی‌نژاد، غلامرضا؛ مشهدی، علی. (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق بر رضایت زناشویی در ازدواج‌های زودهنگام. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۳(۱)، ۲۲۴۹-۲۲۵۸.
- دماری، بهزاد؛ مسعودی، فرید؛ حبیب‌الله حاجبی، احمد؛ درخشان‌نیا، فریبا؛ احسانی چیمه، الهام. (۱۴۰۱). روند شاخص‌ها، عوامل مؤثر و مداخلات طلاق در ایران. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۲۸(۱)، ۷۶-۸۹.

ساروخانی، باقر؛ قاسمی، علیرضا. (۱۳۹۱). بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر افزایش طلاق توافقی در شهرستان کرمانشاه. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۷(۲۱)، ۴۳-۱.

سرخوش، جواد؛ دیباfer، سهیلا. (۱۳۹۷). ماهیت داوری در دعوای طلاق. *پژوهش حقوق خصوصی*، ۶(۲۳)، ۹۵-۱۱۶.

سعیدی گراغانی، رحمت‌الله؛ کیخا، محمدرضا. (۱۳۹۷). بررسی فقهی و حقوقی عنصر مصلحت در قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱. *مجله پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی*، ۱۴(۵۲)، ۹۳-۱۱۰.

سلیمانی، حسین. (۱۳۹۵). تشریفات ویژه دعوی طلاق و اجرای آن با تأکید بر قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اقتصادی، دانشگاه فردوسی مشهد*.

سودانی، منصور؛ کریمی، سهیلا و شیرالی نیا، خدیجه. (۱۳۹۵). اثربخشی مشاوره با تأکید بر نظریه انتخاب در کاهش طلاق عاطفی زوجین. *روانشناسی خانواده*، ۳(۲)، ۸۳-۹۲.

صحانیان، سمیه؛ برجسته واسکس، حسام؛ حبشی ورنوسفادرانی، فرزانه (۱۴۰۲). ضرورت توانمندسازی مشاوران طلاق در جهت پیشگیری و کاهش طلاق. *نهمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی، روانشناسی و مشاوره ایران، تهران*.

<https://civilica.com/doc/1843397>

صفایی، سید حسین (۱۳۹۹). *مختصر حقوق خانواده*، تهران: انتشارات میزان.

عرفان پور، حسین؛ ملکوتی، محسن. (۱۳۹۷). بررسی نقش و عملکرد نهاد داوری و مشاوره در روند کاهش طلاق با تأکید بر قانون حمایت خانواده در استان بوشهر. *دومین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین در مدیریت و حقوق، کازرون*.

<https://civilica.com/doc/900804>

قبولی درافشان، محمدمهدی؛ سعید، سعید. (۱۳۹۴). نوآوری‌های قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ در زمینه مقررات شکلی مرتبط با دعوای خانوادگی. *پژوهش‌نامه زنان*، ۶(۱۲)، ۱۱۹-۱۳۹.

کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۷). *کافی*، ج ۳، قم: دارالکتب الاسلامیه.

گلزاری، زهرا؛ شریعتی، رحمت‌الله؛ شریعتی، الهام؛ صفدرزاده، سیده فائزه. (۱۳۹۹). حکمیت و نهاد داوری در حل تعارض بین زوجین: مقایسه تطبیقی در فقه امامیه (با تأکید بر ادله مبتنی بر وحی) و حقوق موضوعه. *پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده*، سال هشتم، شماره ۲۱، ۲۳۳-۲۰۷.

هدایت‌نیا، فرج‌الله. (۱۴۰۱). *چالش‌های فقهی - حقوقی مراکز مشاوره دادگاه‌های خانواده*. *مطالعات راهبردی زنان*، ۲۴(۹۵)، ۷-۳۰.

هدایت‌نیا، فرج‌الله. (۱۳۹۵). تسهیل طلاق یا طلاق‌زدایی در حقوق خانواده ایران. *حقوق اسلامی*، ۱۲(۴۷)، ۷۷-۵۱.